

Bahasa Melayu di Thailand: Cabaran dan Saranan Penyelesaiannya

Hishamudin Isam^{1*}, Abdonloh Khreedah-oh² dan Mashetoh Abd Mutalib¹

¹ Jabatan Pengajian Bahasa, Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun dan Falsafah, Kolej Sastera dan Sains, Universiti Utara Malaysia, 06010, Sintok, Kedah, Malaysia

² Cawangan Bahasa Melayu, Jabatan Bahasa-bahasa Timur, Fakulti Kemanusiaan dan Sains Kemasyarakatan, Universiti Prince of Songkla, Pattani, 181 Chareonpradit Road, Rusamilae, Muang, Pattani, 94000, Thailand

ABSTRAK

Pemerhatian awal mendapati, pengajian bahasa Melayu semakin mendapat tempat di Thailand apabila semakin banyak institut pengajian tinggi (kerajaan mahupun swasta) yang menawarkan pelbagai program pengajian bahasa Melayu. Paling menarik, terdapat pelajar program pengajian bahasa Melayu yang dibiayai pengajiannya oleh pihak kerajaan, termasuk untuk belajar di luar daripada Thailand (Malaysia dan Indonesia). Keadaan ini menunjukkan suatu perkembangan yang menarik berkaitan kesediaan pengkaji, penggiat dan pencinta bahasa Melayu untuk bersama-sama menjadikan hasrat 'Bahasa Melayu sebagai Bahasa Asean' tercapai. Mendepani premis tersebut, makalah ini bertujuan membincangkan cabaran dan masa depan bahasa Melayu agar dapat 'hidup subur' di bumi Thailand. Hasil pemerhatian dan temu bual yang dijalankan di sebuah institut pengajian tinggi di wilayah Selatan Thailand mendapati, terdapat banyak cabaran yang telah, sedang dan perlu dihadapi oleh pelajar, pengkaji, penggiat dan pencinta bahasa Melayu untuk memastikan bahawa pengajian bahasa Melayu terus relevan di Thailand. Antara cabaran terbesar ialah pengupayaan pengajian bahasa Melayu seiring dengan keperluan bidang sains dan teknologi. Sekiranya hal ini dapat diusahakan, maka diyakini bahawa bahasa Melayu akan mampu bersaing, dan mampu menjadi bahasa Asean terpenting suatu hari nanti.

Kata kunci: pendidikan bahasa, pengajaran dan pembelajaran bahasa, dialek Melayu Patani, bahasa Melayu Standard

INFO MAKALAH

Pewasitan Makalah:

Dihantar: -

Diterima: -

E-mel:

din@uum.edu.my (Hishamudin Isam)

lah119@hotmail.com (Abdonloh Khreedah-oh)

mashetoh@uum.edu.my (Mashetoh Abd Mutalib)

*Penulis penghubung

MALAY LANGUAGE IN THAILAND: CHALLENGES AND PROPOSED SOLUTIONS

ABSTRACT

Early observations reveal that the Malay Language Studies is gaining popularity in Thailand, as more higher education institutions (both public and private) are offering various Malay Language Studies programmes. Best of all, a number of students of this programme are funded by the government, and this includes those who undertake the programme outside Thailand (Malaysia and Indonesia) as well. This posits a welcoming development as regards to our preparation as the Malay language researchers and exponents to together ensure the aspiration to establish 'Malay as the Asean language' is materialized. Following the foresaid premise, this article aims to discuss the challenges and future of the Malay language in its attempt to continue to prosper in Thailand. The findings via observations and interviews at one of the higher education institutions in Southern Thailand show various challenges have been, are being and have to be faced by the students, researchers and exponents of the Malay language in order to maintain its relevance in Thailand. One of the biggest challenges is to ensure that the study of Malay language is parallel with the development of science and technology. Should this be materialised, the Malay language will be able to compete, if not become the most important Asean language in the future.

Keywords: language education, language teaching and learning, Pattani Malay dialect, standard Malay language

PENGENALAN

Bahasa, walau bagaimana sistem atau gaya diujarkan, ialah sesuatu yang membentuk identiti bagi sesebuah komuniti. Melalui bahasa, gagasan fikiran berdasarkan bentuk dan golongan yang ada di dalamnya dapat dibina dan dirungkai, dan hal inilah yang menjadikan bahasa sebagai petunjuk atau firasat bagi sesuatu kebudayaan milik sesebuah komuniti (Asmah Haji Omar, 1993). Selari dengan prinsip tersebut, menurut Nik Safiah Karim (1982), kemajuan serta perkembangan yang dilalui oleh sesuatu bahasa adalah selaras serta sesuai dengan taraf perkembangan serta kemajuan yang dicapai oleh masyarakat bahasanya dan proses perkembangan ini berlaku secara perlahan-lahan sebagai satu proses evolusi.

Di bawah pengaruh polisi pendidikan negara, komuniti penutur di wilayah sempadan selatan Thai misalnya, telah menjadikan dialek Melayu Patani (seterusnya DMP) dan bahasa Thai (seterusnya BT) sebagai bahasa pertuturan seharian. Keupayaan mereka menuturkan kedua-dua bahasa (dan dialek) ini telah melahirkan identiti mereka sebagai penutur dwibahasa dalam sebuah negara yang secara dasarnya bukan daripada kelompok kepulauan Melayu.

BAHASA DAN PEMBENTUKAN IDENTITI BAHASA PENUTUR WILAYAH SELATAN THAI

Identiti bahasa dan kebudayaan penduduk Melayu di wilayah sempadan selatan Thai merupakan identiti yang berbeza dengan identiti negara Thai yang berteraskan bahasa dan kebudayaan Thai. Identiti mereka seolah-olah dibentuk atau dicipta untuk memperlihatkan

kewujudan mereka di tengah-tengah garisan geopolitik kebudayaan Thai (bahasa Thai ialah bahasa daripada rumpun Sino-Tibet) dan kebudayaan Melayu (bahasa Melayu tergolong dalam rumpun Austronesia atau Melayu–Polinesia) (Norizan Che Su, & Zaitul Azma Zainon Hamzah, 2011). Keadaan ini dianggap sebagai salah satu punca yang menyebabkan penduduk Melayu tidak berpuas hati terhadap polisi yang dilaksanakan oleh pihak kerajaan yang dianggap ingin menghapuskan identiti sebenar mereka sebagai orang Melayu (Abdonloh Khreeda-oh, 2010). Jurang perbezaan tersebut telah membawa kepada berlakunya ketidakfahaman bahasa dan budaya oleh pihak kerajaan dalam melaksanakan polisi sehingga menjadi salah satu punca yang membawa kepada pergolakan masyarakat sekarang.

GALUR PENDIDIKAN DAN KEPENTINGAN BAHASA DI WILAYAH SELATAN THAI

Hasil daripada *Laporan Isu-isu Kebahasaan dalam Seminar Projek Pencarian Kunci Kebahagiaan di Wilayah Selatan Thai* (Hasnah Che Ubong & Tuan Safiah Aljufri, 2010) mencatatkan berkaitan beberapa siri kajian telah dibuat untuk membuktikan bahawa tahap penguasaan setiap mata pelajaran bagi kanak-kanak di wilayah sempadan selatan Thai berada pada tahap agak rendah jika dibandingkan dengan peratus penguasaan pada peringkat negara. Oleh yang demikian, jabatan pendidikan kerajaan telah berusaha mencari jalan penyelesaian untuk mengatasi masalah kelemahan penguasaan setiap mata pelajaran tersebut.

Kajian yang dilakukan oleh Worawit Baru (1999) terhadap pengurusan pendidikan di sekolah kerajaan mendapati bahawa, pada 1921 kerajaan Jeneral P. Phibulsongkhram telah mengisytiharkan Dasar Penguatkuasaan Pendidikan Wajib 1921. Dasar ini telah mewajibkan kanak-kanak seluruh negara mempelajari ilmu pengetahuan aliran akademik di sekolah kebangsaan kerajaan yang menggunakan BT sebagai bahasa pengantar (Suwilai Premsirat, 2009). Selain mewajibkan setiap penduduknya belajar di sekolah rendah yang dikenali dengan “sekolah Siam” dalam kalangan penduduk Melayu, kerajaan Thai menambahkan lagi pembelajaran pada peringkat prasekolah pada 1971.

Peranan guru sekolah rendah yang mengajar peringkat prasekolah sehingga darjah 6 telah berjaya melahirkan generasi baharu yang fasih dan gemar bertutur dalam bahasa Thai (Wae Mayi Paramal, 2010). Polisi pendidikan ini berhasrat untuk menanamkan semangat cinta akan budaya dan bahasa kebangsaan kepada penduduk Melayu sejak kecil dan menambahkan jumlah penutur BT dalam kalangan penduduk Melayu supaya dapat berkomunikasi dengan pihak kakitangan kerajaan.

Polisi yang dimulakan oleh kerajaan Phibulsongkhram telah membawa kepada fenomena penukaran nama kampung, nama sekolah Melayu dan nama tempat daripada bahasa Melayu kepada BT secara berleluasa. Selain itu, timbul pula galakan penukaran nama orang Melayu daripada nama Islam kepada nama BT demi keperluan sokongan dalam urusan permohonan pekerjaan dan kenaikan pangkat (Worawit Baru, 1999). Seterusnya terdapat juga galakan penggunaan BT sebagai bahasa pengantar pelajaran agama yang terdapat dalam sekolah kebangsaan kerajaan, dan hal ini merupakan perkara yang kurang disenangi oleh penduduk Melayu (Suwilai Premsirat, 2009).

Antara 1957-1964, akibat penggunaan BT sebagai bahasa pengantar ilmu pengetahuan di dalam kelas, walhal kanak-kanak tidak mempunyai asas tentang BT, telah menyebabkan pelajar masih tidak dapat menguasai BT. Jabatan Pemeriksa Kerajaan ke-12, Yala (2009) telah merumuskan bahawa masalah pendidikan yang berlaku di kawasan wilayah sempadan selatan Thai adalah akibat daripada halangan daripada DMP. Oleh itu, penggunaan DMP di dalam kawasan sekolah diharamkan dan pelajar yang tidak menggunakan BT di dalam kawasan sekolah akan didenda sehingga membawa kepada suasana yang amat sunyi di dalam sekolah.

Tahun 1965-1972, Kementerian Pendidikan Thai telah mengeluarkan sistem baharu pengajaran BT untuk kanak-kanak prasekolah, iaitu pengajaran BT secara penerimaan terus tanpa penterjemahan kepada bahasa Melayu terlebih dahulu (Ibrahim Narongraksakhet, 2008). Manakala pada 1991 pula, Jabatan Suruhanjaya Pendidikan Sekolah Rendah Negara telah mengisytiharkan kaedah pembelajaran BT sebagai bahasa kedua dengan cara penerimaan bahasa, iaitu pemberian pengetahuan bahasa secara beransur-ansur dan sedikit demi sedikit melalui aktiviti bahasa yang disediakan oleh guru.

Pada 2006, Institut Penyelidikan Bahasa dan Kebudayaan Asia, Universiti Mahidol bersama dengan penyelidik tempatan daripada Prince of Songkla Universiti, kampus Pattani telah menjalankan Projek Pengajaran dan Pembelajaran Dwibahasa (bahasa Thai-bahasa Melayu) di kawasan wilayah sempadan selatan Thai (Jabatan Pemeriksa Kerajaan ke-12, Yala, Kementerian Pelajaran Thai, 2009). Kaedah pembelajaran yang digunakan dalam projek ini, iaitu menggunakan dialek Melayu Patani (DMP) dan bahasa Thai (BT) sebagai bahasa pengantar di dalam kelas daripada tahap prasekolah kepada peringkat sekolah rendah darjah 6. Projek ini memberikan penekanan terhadap pembangunan kemahiran mendengar, bertutur, membaca dan menulis (Institut Penyelidikan Selatan, 1986).

Kaedah pembelajaran dwibahasa sepenuhnya ini berlandaskan tahap perkembangan kanak-kanak dengan menggunakan DMP yang merupakan bahasa perhubungan seharian bersama dengan BT yang merupakan bahasa rasmi pada tahap pertama. Tahap pertama ini menitikberatkan penguasaan 4 kemahiran penting, iaitu kemahiran mendengar, bertutur, membaca dan menulis dalam penciptaan asas pengetahuan kepada pelajar. Setelah kanak-kanak dapat membaca dan menulis DMP, mereka akan menyambung dan menggunakan kemahiran tersebut dalam mempelajari BT dengan lebih mudah dan lebih cepat. Oleh sebab DMP ditulis dalam bentuk BT, maka akan berlaku penyambungan antara DMP yang merupakan bahasa ibunda dengan BT yang merupakan bahasa pengisian ilmu baharu. Dapat dianggap bahawa, Kaedah Pembelajaran Dwibahasa Sepenuhnya boleh dianggap sebagai salah satu jalan untuk memartabatkan DMP daripada bahasa lisan kepada bahasa tulisan yang diterima pakai dalam pendidikan secara rasmi oleh kerajaan.

PENAWARAN PROGRAM BAHASA MELAYU DI THAILAND

Selain sekolah kerajaan yang mulai menerima penggunaan DMP sebagai bahasa pengantar dan bahan pengajaran di dalam kelas, terdapat pula institusi pendidikan swasta yang menggunakan DMP dan bahasa Melayu Standard sebagai bahasa pengantar ilmu pengetahuan. Institusi pondok merupakan institusi pendidikan tradisional bagi penduduk Melayu di wilayah sempadan Selatan Thai. Sebelum dikenakan dasar asimilasi kerajaan,

institusi pondok yang diterajui oleh tuan guru selaku guru agama telah mengembangkan pendidikan agama Islam di kawasan ini dan kawasan persekitarannya (Jabatan Pendidikan Swasta, 1986).

Dasar asimilasi yang dilakukan oleh kerajaan Thai terhadap institusi pondok bermula pada 1961, apabila Kementerian Pendidikan telah merancang untuk campur tangan dalam pengurusan institusi pondok atas alasan institusi pondok dianggap berbahaya kepada kestabilan politik, ekonomi dan sosial negara (Jabatan Pendidikan Kawasan Dua, 1961). Campur tangan ini juga berlaku kerana dasar kerajaan yang hendak menanamkan kesedaran sebagai rakyat Thai bagi penduduk Melayu, dan menyelaraskan sistem pendidikan pondok dengan dasar pendidikan negara (Jabatan Pendidikan Kawasan Dua, 1970).

Oleh itu, institusi pondok diminta berdaftar dan ditukar menjadi Sekolah Agama Islam Rakyat pada 1966 dan akhirnya pada 1982 ditukar pula kepada Sekolah Agama Islam Swasta. Dasar yang telah dikuatkuasakan ini membolehkan kerajaan mengawal institusi pondok supaya menerima sistem pengajaran dan pembelajaran mengikuti kurikulum sekular yang dikehendaki oleh kerajaan.

Dasar kerajaan yang mengurangkan dan menghilangkan identiti pondok telah menyebabkan kekurangan pembelajaran kitab agama yang ditulis dalam bahasa Melayu tulisan Jawi. Sistem persekolahan pondok pula diganti dengan sistem sekolah yang bercampur aduk dengan mata pelajaran sekular yang diajar dengan menggunakan bahasa Thai. Kesannya, tahap penguasaan bahasa Melayu kalangan pelajarinya adalah rendah (Ab. Razak Ab. Karim, & Muhammad Saiful Haq Hussin, 2011) dan beberapa buah institusi pondok yang masih tradisional terpaksa tutup kerana penduduk Melayu lebih minat menghantar anaknya di Sekolah Agama Islam Swasta kerana sekolah ini menyediakan peluang yang lebih cerah kepada lulusannya untuk melanjutkan pengajian ke peringkat yang lebih tinggi, sama ada pendidikan agama di luar negara atau di institusi pendidikan tinggi kerajaan.

PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU DI UNIVERSITI

Pihak kerajaan Thai mula membuka mata terhadap kepentingan bahasa Melayu hasil daripada prinsip 'arus kependudukan Asean' yang akan membuatkan negara Asean mempunyai pasar perdagangan yang satu. Keadaan ini berlaku berikutan anggapan pihak kerajaan dan swasta tentang bahasa Melayu yang dianggap bahasa yang penting dalam Komuniti Asean kerana digunakan sebagai bahasa perhubungan di negara Malaysia, Singapura, Indonesia, Brunei Darussalam, di kawasan selatan Filipina dan juga di kawasan selatan Thai (Worawit Baru @ Ahmad Idris, 1999). Berdasarkan kepentingan tersebut, beberapa institusi pengajian tinggi di negara Thai telah menawarkan pembelajaran bahasa Melayu. Sesetengah institusi pula, menawar kedua-dua pembelajaran bahasa Melayu standard dan DMP. Menariknya, terdapat pelajar program pengajian bahasa Melayu yang dibiayai pengajiannya oleh pihak kerajaan, termasuk untuk belajar di luar daripada Thailand (Malaysia, Brunei Darussalam dan Indonesia).

Institusi pengajian tinggi lapisan awal yang menawar pembelajaran bahasa Melayu ialah Universiti Thaksin (ketika itu masih merupakan Kolej Ilmu Pendidikan Songkhla) dan Universiti Prince of Songkla, kampus Pattani. Kedua-dua buah universiti ini telah

menawarkan kurikulum bahasa Melayu sebagai pengajian major dan minor dengan mengisikan pembelajaran DMP sebagai salah satu subjek pilihan dalam major dan minor tersebut. Seterusnya pada 2008, Universiti Islam Yala (sekarang dikenali sebagai Universiti Fatoni) yang juga merupakan universiti swasta, turut menawarkan kurikulum bahasa Melayu sebagai pengajian major. Pada 2009 pula, Universiti Princess Naradhiwas telah menawarkan pelajaran bahasa Melayu sebagai subjek pilihan untuk pelajar seluruh kampus, diikuti oleh Universiti Rajabhat Yala (2010) telah menawarkan kurikulum jurusan baharu, iaitu jurusan bahasa Melayu.

Kurikulum major bahasa Melayu yang ditawarkan oleh institusi tersebut di atas mempunyai penekanan kurikulum yang berbeza. Di Universiti Thaksin, selain mata pelajaran bahasa Melayu untuk berkomunikasi sebagai subjek teras, terdapat banyak subjek berkaitan kesusasteraan Melayu yang disertakan di dalam kurikulumnya. Manakala kurikulum major bahasa Melayu di Universiti Prince of Songkla, kampus Pattani lebih menitikberatkan kursus bahasa Melayu untuk berkomunikasi dengan hanya sedikit subjek linguistik dan kesusasteraan Melayu yang ditawarkan. Selain itu, kurikulum major bahasa Melayu di Universiti Fatoni pula menitikberatkan penggunaan bahasa Melayu dalam konteks keagamaan, selain beberapa kursus berkaitan linguistik Melayu yang disentuh secara mendalam. Sementara itu di Universiti Rajabhat Yala, kurikulumnya menitikberatkan subjek linguistik Melayu, manakala Universiti Princess of Naradhiwas memberikan penekanan kepada subjek bahasa Melayu untuk berkomunikasi yang ditawarkan sebagai subjek pilihan bebas sahaja.

Selain itu, terdapat beberapa institusi pengajian tinggi yang menawarkan subjek bahasa Melayu selaku subjek teras untuk beberapa program atau sebagai subjek pilihan. Antaranya ialah seperti Universiti Chulalongkorn, Universiti Thammasart, Universiti Ramkhamheng, Universiti Prince of Songkla kampus Hadyai, Universiti Walailak, Universiti Kasembandit dan Universiti Mahidol (peringkat pascasiswazah).

Universiti Thammasart menawarkan kedua-dua subjek bahasa Melayu dan bahasa Indonesia selaku subjek teras kurikulum Pengajian Malaysia dan Indonesia, manakala Universiti Walailak menawarkan bahasa Indonesia sebagai subjek teras kurikulum Pengajian Indonesia yang menitikberatkan bahasa Malaysia dan bahasa Indonesia untuk berkomunikasi dan mencari maklumat tentang Pengajian Malaysia dan Indonesia. Universiti Ramkhamheng, Universiti Prince of Songkla kampus Hadyai dan Universiti Kasembandit pula menawarkan subjek bahasa Melayu selaku subjek pilihan yang memfokus kepada bahasa Melayu untuk berkomunikasi. Di Universiti Mahidol, terdapat pengajian bahasa Melayu peringkat sarjana untuk pelajar yang ingin menjalankan penyelidikan (tesis) berkaitan bidang linguistik Melayu.

Dalam kalangan institusi pengajian tinggi di Thailand, Universiti Prince of Songkla dianggap sebagai universiti yang begitu memberikan kepentingan kepada pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu dan Pengajian Melayu. Keadaan ini boleh dikatakan berpunca daripada kedudukan geografinya selaku pintu masuk ke alam Melayu dan untuk menampung keperluan Kawasan Perdagangan Bebas Asean (*AFTA - ASEAN Free Trade Area*) serta 'arus kependudukan Asean' (*ASEAN Citizen*).

Fakulti Kemanusiaan dan Sains Sosial, Universiti Prince of Songkla kampus Pattani menawarkan kurikulum major bahasa Melayu dan major Pengajian Melayu. Kurikulum major bahasa Melayu merangkumi subjek DMP untuk pelajar yang bukan penutur asli bahasa Melayu. Tujuannya supaya pelajar tersebut mampu berkomunikasi dengan penduduk dan para peniaga di dalam komuniti serta memahami kebudayaan penduduk tempatan. Manakala di Fakulti Pendidikan pula, terdapat pembelajaran subjek DMP untuk pelajar yang bukan penutur asli bahasa Melayu, terutamanya pelajar yang akan bertugas sebagai guru di tiga wilayah sempadan Selatan. Tujuannya juga sama, iaitu memudahkan mereka berkomunikasi dengan murid, penjaga serta penduduk di kawasan sekitar. Manakala di Fakulti Kesenian, Universiti Prince of Songkla kampus Hadyai, terdapat penawaran subjek bahasa Melayu sebagai subjek pilihan berikutan Kota Hadyai terdapat ramai pelancong asing dari Malaysia dan Singapura. Sementara itu, di Universiti Prince of Songkla kampus Phuket pula, terdapat projek pembelajaran bahasa Melayu selaku subjek teras dalam Kurikulum Perniagaan Antarabangsa Asean yang menitikberatkan tentang bahasa Melayu untuk perdagangan.

Pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu standard, terutamanya di wilayah sempadan Selatan Thai mampu memberikan pemahaman tentang bahasa dan budaya Melayu kepada para pelajar. Keadaan ini membolehkan mereka berkomunikasi dengan para pelancong dari negara yang menggunakan bahasa Melayu sebagai bahasa perhubungan (Hayati Lateh, Mohammad Fadzeli Jaafar, Mohammed Azlan Mis, & Norsimah Mat Awal, 2013). Selain itu, bahasa Melayu dapat digunakan untuk keperluan perniagaan dan perdagangan dengan dunia Melayu, terutamanya setelah pasar-pasar negara Asean bercantum menjadi satu sistem. Dengan itu bahasa Melayu dapat dianggap sebagai bahasa yang terpenting yang mampu menjalinkan hubungan baik dengan negara jiran serta sebagai penjana kemakmuran ekonomi serantau.

CABARAN PENGAJIAN BAHASA MELAYU DI THAILAND

Berdasarkan peningkatan jumlah penawaran program pengajian bahasa Melayu di pelbagai universiti, maka dapat dikatakan bahawa masa depan bahasa Melayu di negara Thai amnya dan di kawasan sempadan Selatan Thai khususnya, agak cerah. Petunjuk ini membayangkan penerimaan dan pengiktirafan kerajaan Thai kepada kepentingan bahasa. Namun, di sebalik keadaan tersebut, terdapat beberapa faktor yang diyakini menjadi penyebab kepada ketidakcekapan berbahasa bahasa Melayu Standard dalam kalangan mahasiswa. Penelitian yang bersandarkan kaedah pemerhatian informal (Robson 2002; Ary, Jacobs, Razavieh & Sorensen 2006; Creswell 2008; Rourke, & Sweller 2009; Groenendijk Janssen, Rijlaarsdam, & Bergh 2011) dan kaedah temu bual (Patton 2002; Maxwell 2005; Bryman 2007; Leech, Dellinger, Brannagan, & Tanaka 2010; Onwuegbuzie, Leech, & Collins 2012) ini memfokus kepada mahasiswa pengajian bahasa Melayu di Universiti Prince of Songkla kampus Pattani (PSU). Pemilihan kumpulan mahasiswa ini dibuat bersandarkan faktor bahawa pelajar ini sedang mendalami pengajian bahasa Melayu sebagai bahasa kedua, yang berasal daripada wilayah utama di seluruh Thailand, serta Program Pengajian Bahasa Melayu yang ditawarkan di Universiti Prince of Songkla kampus Pattani (PSU) adalah antara program terawal yang menawarkan pengajian bahasa Melayu. Dapatan

kajian menunjukkan bahawa terdapat beberapa faktor yang menyebabkan ketidakcekapan berbahasa Melayu standard dalam kalangan mahasiswa. Faktor-faktornya adalah seperti yang berikut:

Anggapan Bahasa Melayu Standard Mudah

Ramai mahasiswa beranggapan bahawa bahasa Melayu standard itu mudah kerana mempunyai ciri persamaan dengan bahasa ibunda mereka, iaitu DMP. Antara alasan lojik yang diberikan semasa sesi temu bual ialah tentang kemampuan mereka bertutur, dan menulis dalam bahasa Melayu, serta mengetahui sosiobudaya orang Melayu kerana mereka berketurunan Melayu. Hasil daripada kepercayaan tersebut membolehkan mereka lulus dengan baik semasa ujian atau peperiksaan dijalankan.

Semasa ditanya berkaitan kepekaan mereka terhadap penggunaan bahasa Melayu standard di luar daripada wilayah selatan Thai (di Malaysia misalnya), mereka mula sedar bahawa bahasa Melayu yang mereka gunakan seharian itu sebenarnya ialah dialek Melayu, yang jauh berbeza daripada bahasa Malaysia standard di wilayah kepulauan Melayu. Anggapan seperti ini juga sering berlaku kepada pelajar atau mahasiswa di Malaysia (Nor Hashimah Jalaluddin, Junaini Kasdan, & Zaharani Ahmad, 2010; Mohamed Ramdhan Mohamed Razak, Norizan Che Su, & Nik Farhan Mustapha, 2014).

Kekurangan Contoh atau Model Bahasa Lisan yang Betul

Mahasiswa tidak dapat berbahasa lisan dengan baik kerana tidak ada contoh atau model yang baik untuk diikuti. Bukan hanya dalam kalangan mahasiswa, masalah berkaitan sebutan juga turut terkait dengan sebilangan pensyarah, yang kekal menggunakan bahasa lisan dengan pengaruh dialek masing-masing. Sekiranya masalah ini dapat diatasi, maka kemampuan mahasiswa untuk menuturkan bahasa Melayu lisan dengan lebih baik tentu dapat ditingkatkan (Abdul Hamid Mahmood 1997).

Pengaruh Dialek Melayu Patani

Terdapat beberapa ciri DMP yang mempengaruhi penguasaan bahasa Melayu Standard (BMS), iaitu pengaruh dari sudut negatif yang boleh menyulitkan penguasaan bahasa Malaysia baku (Ruslan Uthai, 2005). Ciri dialek yang mengganggu penguasaan bahasa Melayu Standard dapat dilihat daripada beberapa aspek antaranya aspek fonologi, morfologi dan leksikal.

Berdasarkan data-data yang diperoleh, bidang fonologi merupakan bidang yang paling banyak dan paling ketara mengganggu penutur DMP dalam menguasai BMS. Hal ini berlaku kerana terdapatnya fonem vokal dan fonem konsonan yang berlainan antara DMP dengan BMS. Fonem vokal dan konsonan yang berlainan itu telah menyebabkan perkara berikut turut berlaku:

Dialek Melayu Patani	Bahasa Malaysia Standard
(1) / ɲɔ /	nya
(2) / kitɔ /	kita
(3) / bɔwɔʔ /	bawa
(4) / napɔʔ /	nampak
(5) / nasiʔ /	nasi
(6) / kuwaʔ /	kuat
(7) / kuwɔh /	kuah
(8) / ʔinjɪŋ /	ingin

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Selain itu, daripada 20 fonem konsonan yang terdapat dalam DMP, hanya tiga fonem, iaitu / ʔ /, / h / dan / ŋ / yang boleh hadir di akhir kata (Abdul Hamid Mahmood, 1977) seperti contoh (6), (7) dan (8) di atas. Hakikatnya, dalam BMS terdapat sebanyak 14 fonem konsonan yang boleh hadir di akhir kata, iaitu / p, b, t, d, (k = ʔ), g, s, h, j, l, r, m, n, dan ŋ / seperti dalam contoh berikut:

Bahasa Malaysia Standard	Dialek Melayu Patani	Kesalahan
(1) dakap	/ dakaʔ /	dakak
(2) sebab	/ subaʔ /	sebap, sebak
(3) silat	/ silaʔ /	silap, silab, silat
(4) jasad	/ jasaʔ /	jasat
(5) kakak	/ kakaʔ /	-
(6) beg	/ beʔ /	bek
(7) lepas	/ lupah /	lepah
(8) buluh	/ buloh /	buloh, bulus
(9) kolej	/ koleʔ /	koleg
(10) halal	/ hala /	hala
(11) bakar	/ baka /	baka, bakal
(12) pinggan	/ piŋɛ /	pinggang
(13) ulam	/ ʔulɛ /	ulan, ulang
(14) bintang	/ bitɛ /	bitang, bitan

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Pelajar juga turut mempunyai masalah berkaitan kekeliruan menentukan makna bagi sesuatu kata (semantik). Misalnya seperti dalam contoh di bawah:

Dialek Melayu Patani	Bahasa Malaysia Standard
(1) / laoʔ /	laut, lauk
(2) / malɛ /	malam, malang
(3) / piŋɛ /	pinggan, pinggang
(4) / adaʔ /	adap, hadap
(5) / bata /	batal, bantal

(6)	/ swlɛ /	selam, selang
(7)	/ patoʔ /	patut, patuk

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Seterusnya, terdapat pula masalah berkaitan kelainan pemilihan kata / leksikal. Oleh sebab DMP merupakan satu daripada dialek bahasa Melayu, maka banyak sekali kata atau unsur leksikal dalam DMP yang sama dengan kata / leksikal yang terdapat dalam bahasa Melayu. Walau bagaimanapun, menurut Ismail Hussein (dalam Abdul Hamid Mahmood, 1997), pengaruh daripada bahasa Thai telah menyebabkan timbulnya kecenderungan untuk meninggalkan suku kata dalam kata-kata yang bersuku kata dua. Kecenderungan tersebut merupakan sebahagian kata asal dalam dialek Melayu Patani yang berdwisuku mengalami proses kehilangan suku kata sebelum akhirnya (Ruslan Uthai, 2005: 136). Contohnya, kata berikut:

Dialek Melayu Patani	Bahasa Melayu Standard
(1) / noʔ /	hendak
(2) / gi /	pergi
(3) / waʔ /	buat
(4) / doʔ /	tidak
(5) / pah /	lepas
(6) / doʔ /	duduk
(7) / lonin /	kala ini, sekarang
(8) / tu /	itu
(9) / paʔ /	empat
(10) / nɛ /	enam

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Berdasarkan contoh di atas, dapat menunjukkan bahawa DMP akan menyimpang jauh berbeza daripada BMS yang akan melemahkan penutur dialek tersebut dalam menguasai BMS.

Pelajar juga kerap mengalami masalah berkaitan penggunaan penjodoh bilangan. Penggunaan penjodoh bilangan /bute/ (butir) dalam DMP sangat meluas. Penjodoh bilangan ini digunakan bukan sahaja sebagai penjodoh bilangan untuk benda seperti buah-buahan, tetapi meliputi benda lain juga seperti rumah, kereta, telaga, negeri, dan sebagainya. Misalnya:

Dialek Melayu Patani	Bahasa Melayu Standard
(1) / xumoh subute /	sebuah rumah
(2) / kwɛɛto duwo bute /	dua buah kereta
(3) / subute tulago /	sebuah telaga
(4) / subute nuɣwɛri /	sebuah negeri

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Dalam DMP, kata /ɾama/ (ramai) dan /baŋɔʔ/ (banyak) boleh digunakan untuk manusia dan juga haiwan. Keadaan ini dikatakan serupa dengan dialek Melayu Kelantan (Abdul Hamid Mahmood, 1997). Contohnya adalah seperti yang berikut:

Dialek Melayu Patani	Bahasa Melayu Standard
(1) /ɾama ʔɔʔɛ ssiniŋ /	ramai orang di sini
(2) /baŋɔʔ ʔɔʔɛ ssiniŋ /	banyak (ramai) orang di sini
(3) /ɾama kameŋ ssitu /	ramai (banyak) kambing di situ
(4) /baŋɔʔ kameŋ ssitu /	banyak kambing di situ

(Sumber: Ruslan Uthai, 2005)

Untuk mengatasi masalah penguasaan BMS dalam kalangan penutur DMP, pengkaji telah menerapkan kaedah menghuraikan ciri tertentu yang membezakan antara DMP dengan BMS supaya mahasiswa mamahami bahasa ibunda mereka yang merupakan pengetahuan sedia ada sambil mempelajari kemahiran penggunaan BMS yang dianggap pengetahuan yang baharu.

Kurang Keupayaan dalam Pengajaran dan Pembelajaran Bahasa Melayu yang Seiring dengan Keperluan Sains dan Teknologi

Berdasarkan tinjauan yang dilakukan, pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu, terutamanya subjek tatabahasa di institut pengajian tinggi di Thailand, sangat terikat kepada penerangan hukum dan rumus atau peraturan yang berbantuan buku tatabahasa dan kamus sahaja. Kesan daripada keadaan ini telah menyebabkan pengajaran dan pembelajaran tatabahasa bahasa Melayu kurang diminati oleh pelajar. Hasil daripada temu bual dengan para guru, mereka ketandusan teknik pengajaran dan pembelajaran baharu untuk mempertingkatkan minat pelajar serta memperbaiki keputusan peperiksaan pelajar mereka.

SARANAN DAN PENYELESAIANNYA

Perbincangan bersama mahasiswa, pensyarah dan kalangan pentadbir universiti telah membantu merungkai beberapa persoalan yang diharap dapat membantu mengatasi setiap masalah yang dikesan. Misalnya, untuk mengatasi masalah penguasaan bahasa Melayu standard dalam kalangan mahasiswa PSU yang merupakan penutur DMP, pengkaji telah mencadangkan penggunaan formula yang dikemukakan oleh Abdul Hamid Mahmood (1997), iaitu menghuraikan ciri tertentu yang membezakan antara DMP dengan bahasa Melayu Standard supaya setiap mahasiswa dapat membandingkan pengetahuan bahasa ibunda mereka (DMP) sebagai pengetahuan sedia ada, dengan pengetahuan baharu yang dipelajari (bahasa Melayu standard).

Selain itu, beberapa cadangan dikemukakan untuk mengatasi masalah ketidakcekapan dalam penggunaan bahasa Melayu Standard. Antaranya ialah:

- Pengajar bahasa Melayu hendaklah terdiri daripada pensyarah atau guru yang terlatih

khusus untuk mengajar bahasa Malaysia. Pengajar mestilah bersikap kreatif dan menggunakan pelbagai pendekatan, kaedah dan gaya dalam mengajarkan aspek ketatabahasaan. Cara ini dapat menarik minat pelajar, mengelakkan rasa jemu dalam kalangan mereka dan pengajaran akan menjadi lebih berkesan.

- Pengajar bahasa hendaklah sentiasa menggunakan bahasa Malaysia yang betul dan baku, kerana bahasa beliau akan menjadikan model rujukan.
- Pengajar perlu memberikan pengetahuan yang jelas kepada pelajarinya tentang perbezaan antara bahasa Melayu baku dengan DMP untuk meningkatkan kemahiran sebutan, ejaan, imbuhan, dan sebagainya.
- Mahasiswa diingatkan supaya membaca buku, majalah dan bahan bacaan yang ditulis dalam bahasa Melayu yang betul dan baik.

Selain itu, berdasarkan perkembangan terkini pengajaran dan pembelajaran tatabahasa di luar Thailand, khususnya di negara Barat dan negara Asean lain, proses pengajaran dan pembelajaran bahasa telah menginjak kepada suatu fasa baharu dengan mengaplikasikan penggunaan teknologi perkomputeran untuk membantu pelajar memahami sistem tatabahasa dengan lebih berkesan (Hishamudin Isam, Mashetoh Abd Mutalib, & Faizah Ahmad, 2014). Keadaan ini mampu menyuntik elemen teknologi dalam proses pengajaran dan pembelajaran serta dapat menanam minat generasi Y yang sememangnya sangat peka dengan keperluan teknologi semasa.

KESIMPULAN

Sebagai rumusan, dapat dikatakan bahawa senario terkini menunjukkan bahawa pihak kerajaan Thai mula membuka mata akan kepentingan bahasa Melayu hasil daripada prinsip ‘arus kependudukan Asean’ yang akan membuatkan negara Asean mempunyai pasar perdagangan yang satu. Keadaan ini diperkukuh oleh anggapan pihak kerajaan serta swasta tentang kepentingan bahasa Melayu dalam Komuniti Asean kerana digunakan sebagai bahasa perhubungan di negara Malaysia, Singapura, Indonesia, Brunei Darusalam, di kawasan selatan Filipina dan juga di kawasan selatan Thai (Worawit Baru @ Ahmad Idris, 1999).

Walau bagaimanapun, keterbukaan dan penerimaan oleh pihak kerajaan dan swasta terhadap penggunaan bahasa Melayu tidak datang sebegitu sahaja. Banyak cabaran dan halangan yang perlu ditempuh untuk memastikan bahawa bahasa Melayu mampu menjadi bahasa penghubung dan bahasa ilmu dalam kalangan penggunanya. Hal ini sangat penting untuk membina kekuatan dalam dan keyakinan yang tinggi dalam membentuk jati diri, maruah dan kebanggaan masyarakat penuturnya (Rozita Che Rodi, & Hashim Musa, 2014). Oleh hal yang demikian, maka pemupukan rasa kecintaan oleh pencinta bahasa, para pelajar dan pengajar serta para penyelidik, serta usaha berterusan daripada semua pihak diyakini mampu membawa bahasa Melayu kembali bersaing dan hidup subur di bumi Thai, malah mampu menjadi bahasa Asean terpenting suatu hari nanti.

BIBLIOGRAFI

- Ab. Razak Ab. Karim, & Muhammad Saiful Haq Bin Hussin. (2011). Tahap penguasaan bahasa Melayu pelajar di Islamic Santitham Foundation School (Isfs). *Jurnal Pengajian Melayu, Jilid 22, 2, 18-44.*
- Abdonloh Khreeda-oh. (2010). Bahasa: Kunci Terpenting dalam Menyelesaikan Masalah di Selatan Thai. Kertas Kerja dalam *Seminar Penyelidikan Sains Sosial Kebangsaan*, 22 September, 2010, Universiti Prince of Songkla, Kampus Pattani.
- Abdul Hamid Mahmood. 1997. *Guru dan Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Media Printext.
- Asmah Haji Omar. (1993). *Bahasa dan alam pemikiran Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ary, D., Jacobs, L. C., Razavieh, A. & Sorensen, C. (2006). *Introduction to research in education* (7th ed.). USA: Thomson
- Bryman, A. (2007). Barriers to integrating quantitative and qualitative research. *Journal of Mixed Methods Research, 1* (1), 8 – 22.
- Creswell, J. (2008). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Groenendijk, T., Janssen, T., Rijlaarsdam, G., & Bergh, H. (2011). The effect of observational learning on students' performance, processes, and motivation in two creative domains. *British Journal of Educational Psychology, 121*, 1 – 26.
- Hasnah Che Ubong, & Tuan Safiah Aljufri. (2010). Bahasa dan Pendidikan di Wilayah Sempadan selatan Thai. *Laporan Isu-isu Kebahasaan dalam Seminar Projek Pencarian Kunci Kebahagaaan di Wilayah Selatan Thai*, Pusat Penyelidikan dan Pemuliharaan Bahasa dan Budaya Asia, Universiti Mahidol, hlm 26-30.
- Hayati Lateh, Mohammad Fadzeli Jaafar, Mohammed Azlan Mis, & Norsimah Mat Awal. (2013). Pilihan bahasa di sempadan Malaysia-Thailand berdasarkan analisis domain. *Jurnal Linguistik Vol. 17*(2), 91-100.
- Hishamudin Isam, Mashetoh Abd Mutalib, & Faizah Ahmad. (2014). Memanfaatkan Program Daftar Kata Percuma dalam Proses Pengajaran dan Pembelajaran Bahasa: Analisis Kata Berasaskan Data Korpus. *Jurnal Pendidikan Malaysia, 39* (1), 115-124.
- Ibrahim Narongraksakhet. (2008). Pendidikan di Selatan Thai. Kertas Kerja dalam *Seminar Kebangsaan Melayu dan Thai: Pandangan dari Sejarah dan Keadilan*, Pattani, Mitraphab.
- Institut Penyelidikan Selatan. (1986). *Ensiklopedia Kebudayaan Selatan Thai, 5*, Songkla: Universiti Srinakharinwirot.
- Jabatan Pemeriksa Kerajaan ke-12, Yala, Kementerian Pelajaran Thai. (2009). Laporan Penyelidikan Program Pembelajaran Dua Bahasa (Thai-Melayu) di Wilayah Sempadan Selatan Thai, Bangkok, Kementerian Pelajaran Thai .
- Jabatan Pendidikan Kawasan Dua. (1961). *Aturan Kementerian Pendidikan dalam Menyokong dan Membangun Pondok di Kawasan Pendidikan Dua 2504/1961*. Yala: Curusommanakharn Press.
- Jabatan Pendidikan Kawasan Dua. (1970). *Laporan Penyelidikan Mengenai Pembelajaran Pondok di Wilayah Sempadan Selatan 2512/1969*. Bangkok: Curuspha Press.
- Jabatan Pendidikan Swasta. (1986). *Sekolah Agama Islam Swasta di Selatan*. Bangkok: Jabatan Pendidikan Swasta, Kementerian Pendidikan.
- Leech, N. L., Dellinger, A., Brannagan, K. B., & Tanaka, H. (2010). Evaluating mixed research studies: A mixed methods approach. *Journal of Mixed Methods Research, 4*, 17-31.
- Maxwell, J. A. (2005). *Qualitative research design: An interactive approach* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage

- Mohamed Ramdhan Mohamed Razak, Norizan Che Su, & Nik Farhan Mustapha. (2014). Analisis kesilapan penggunaan perkataan sinonim bahasa Thai dalam kalangan pelajar Universiti Putra Malaysia. *Jurnal Linguistik*, 18 (1), 025-034.
- Nik Safiah Karim. (1982, Ogos). Perkembangan Bahasa Melayu Sejak 1957. *Dewan Masyarakat*, 20 (8), 61-62.
- Nor Hashimah Jalaluddin, Junaini Kasdan, & Zaharani Ahmad. (2010). Sosiokognitif Pelajar Remaja Terhadap Bahasa Melayu. *GEMA Online™ Journal of Language Studies* 67, Volume 10(3), 67-87.
- Norizan Che Su, & Zaitul Azma Zainon Hamzah. (2011). Ayat tanya dalam bahasa Thai dan bahasa Melayu: Satu perbandingan. *Jurnal Linguistik*, Jil. 13, 1-12.
- Onwuegbuzie, A. J., Leech, N. L., & Collins, K. M. T. (2012). Qualitative Analysis Techniques for the Review of the Literature. *The Qualitative Report*, 17, 1-28.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Robson, C. (2002). *Real world research: A resource for social scientists practitioner-researchers*. UK: Blackwell Publishers Ltd.
- Rourke, A., & Sweller, W. (2009). The worked-example effect using ill-defined problems: Learning to recognize designers' styles. *Learning and Instruction*, 19, 185–199.
- Rozita Che Rodi, & Hashim Musa. (2014). Bahasa Melayu bahasa negara bangsa Malaysia. *Mahawangsa, Jurnal Bahasa, Budaya dan Warisan Melayu*, 1 (2), 257-272).
- Ruslan Uthai. (2005). *Ciri-ciri istimewa dialek Melayu Patani: Satu tinjauan*. Pattani: Fakulti Kemanusiaan dan Sosial Sains, Universiti Prince of Songkla.
- Suwilai Premsirat. (2009). Laporan Penyelidikan Program Pembelajaran Dwibahasa (Thai-Dialek Melayu Patani) Sepenuhnya, Pusat Penyelidikan dan Pemuliharaan Bahasa dan Kebudayaan dalam Krisis, Institut Penyelidikan Bahasa dan Kebudayaan Asia, Universiti Mahidol.
- Wae Mayi Paramal. (2010). Pengumpulan dan Penciptaan Kamus Dialek Melayu Patani. *Laporan Isu-isu Kebahasaan dalam Seminar Projek Pencarian Kunci Kebahagiaan di Wilayah Selatan Thai*, Pusat Penyelidikan dan Pemuliharaan Bahasa dan Budaya Asia, Universiti Mahidol, hlm 14-16.
- Worawit Baru @ Ahmad Idris. (1999). *Dasar Kerajaan dan Kesannya Terhadap Bahasa Melayu di Negara Thai*. Tesis Ph.D. Kuala Lumpur: Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya.